

Dunaj – priestor pre život

29. júna 2006 ožije Tyršovo nábrežie na petržalskej strane Dunaja v Bratislave.

Program osláv tretieho ročníka Medzinárodného dňa Dunaja 2006 bude bohatý na množstvo aktivít pre deti, mládež a širokú verejnosť. Organizátori pre záujemcov z celého Slovenska pripravili rôzne súťaže, odborné prednášky rôznych ochranárskych združení, názorné ukážky merania kvality vody pracovníkmi Slovenského hydrometeorologického ústavu a iné zaujímavosti. Uskutoční sa už tretí ročník medzinárodnej žiackej súťaže **Dunajský majster umenia 2006**, na ktorej sa očakáva účasť žiakov základných škôl z rôznych kútov Slovenska. Zároveň budú prebiehať rôzne umelecké súťaže a vedomostné kvízy s možnosťou výhry krásnych a hodnotných cien. Účastníci tretieho ročníka osláv Medzinárodného dňa Dunaja sa môžu zúčastniť plavby loďou po Dunaji, na ktorej pracovníci Slovenského vodohospodárskeho podniku, š. p., Bratislava a Lodnej osobnej dopravy priblížia záujemcom rieku Dunaj prostredníctvom

zaujímavých prednášok. Výskumný ústav vodného hospodárstva v Bratislave uskutoční prehliadku filmov s vodohospodárskou tematikou.

Hlavný organizátor osláv - Ministerstvo životného prostredia SR pripravilo niekoľko sprievodných akcií. Jednou z nich je fotosúťaž s názvom **Dunaj a m.y.**, určená pre mládež od 15 do 25 rokov, premietanie filmov s vodohospodárskou tematikou, deň otvorených dverí v športovom areáli Divoká voda v Čunove, voľný vstup bude aj do informačného centra v Gabčíkove. Program atraktívna ukážka zásahu vodnej polície, kynológov a jazdeckej polície. Pripravený je aj bohatý kultúrny program, ktorý určite uspokojí aj najnáročnejšieho účastníka tohto medzinárodného podujatia každej vekovej kategórie. Tak ako po iné roky, aj v tomto roku prisľúbilo účasť na kultúrnom vystúpení niekoľko známych mládežníckych speváckych a tanečných súborov. Na záver dňa vystúpi Misha a Bystrík, víťazi speváckej súťaže Coca-Cola PopStar. **Ďalšie informácie nájdete na www.danubeday.sk.**

ABECEDA života a životného prostredia

Chlieb. Boží dar ľudských premien náš každodenný, daj nám dnes i na veky vekov, upevňujúci našu vieru v dobroprajnosť Zeme, ktorá nemusí byť nekonečná; u niekoho v Boha, u iného božskej Matky prírody. Chlieb považujem za symbol umu a práce našich otcov, praotcov a predkov, až niekde v kraji hojnosti polmesiaca, kde zomleli prvú múku. Boh bohov im za to žehnaj. Inak by sme dnes nežili, ani tu na Slovensku. Ak áno, tak iste nie v dnešnej podobe. Požehnaný voňavý peceň v obrúsku, vykúkajúci z oštky v strede sviatočného stola (stôl zdobený chlebom nemôže byť nesviatočný) znamená mierový a tvorivý život. Kto plytva jeho striedkou, ba len kôročkou, stáva sa mánotratníkom; kto hladnému odmietne krajec považuje sa za skupého naničhodníka; kto bráni zamiesť iba jeden bochník, mení sa na zlosyna; kto ničí environmentálne podmienky vhodné na dorobenie čo i len piatich jačmenných chlebov a chlebobdarcostvo je predstaviteľ globálneho zla – satan v akejkoľvek podobe. Ako a kto bude môcť nasýtiť chlebom na púšť?

Inteligencia. Vrodenosť umu schopná prerásť v intelekt. Dobrý gazda jej môže mať viac, než školený tupec, ničiaci svoje životné prostredie. V minulosti nás presviedčali, že ňou môže byť aj s poločenskú vrstvu popri robotníckej triede a roľníckej triede, od ktorých ju treba odlišiť, aj keď z nich vzišla. Ako však odlišiť inteligentného robotníka alebo roľníka od hlúpeho inteligenta, alebo opačne? Ten menej inteligentný, nech patrí kdekoľvek, zrejme nerozozná odlišnosť kritérií členenia a rozpoznávania hodnôt. Kde sa zaraďujú vojaci, obchodníci s peniazmi a s nesčastiami, lovci zverí, ľudí alebo ľudských duší, nám nepovedali. Ak sme sa na to opýkali, zaradili nás do kategórie inteligentov – špekulantov, teda nevedomých inteligentov. Dodnes takému nesystémovému členeniu ľudí nerozumieme, no mnohí tomu rozumeli a možno aj rozumejú. Mali by sme začať spoločne rozmýšľať o inteligencii, добрôte a zlobe nielen umu a činu. Rozpoznávať čo je skutočne dobré a zlé, kto/čo podporuje život a kto/čo ho ohrozuje. Možno tak prežijeme v našom potomstve spolu s dobrými, šťastnými a bohatými inteligentnými robotníkmi, roľníkmi i inteligentmi. Ak neprežijú tí ostatní, väčšina to na svete ani nepostrehne. Ak prežijú len oni, tak to následne tiež

neprežijú a ľudstvo vykape na svoju nevedomosť. Smrtonosná hlúposť sa neodpúšťa. Vendetta prírody.

Jaskyňa. Východisko a možno i cieľ. Nazdávam sa, že keď Stvoriteľ tvoril Adama z hliny, tú si priniesol z premytých splavenín rajskej jaskyne – životodamého lona Matky Zeme, nezrovnateľného s Hádesovým podsvetím pod dohľadom Cerbera. Možno aj telesné tvary prvostvoreného odpozoroval z nejakých stalagmitov a stalaktitov. Jaskyňu mu preto určil ako úkryt a obydlie. Do jej temnoty vtesnal jeho dušu s túžbou vyzrieť na svetlo božie a znovu sa do nej vrátiť. Osvietený. Jaskyne sme si neskoršie preniesli na zemský povrch a ohraničili múrmi samoty, za ktorými skrývame svoju nahotu a imanie zoschnutého figového listu. Večné odchody z jaskýň a návraty do nich – realita nášho života a časovo neohraničená perspektíva. Dokedy?

Kultúra. Ľudská tvorivosť a jej produkty naplňujúce základné a narastajúce potreby človeka od štiepanej kamennej industrie po raketoplány. Posúvajúce jeho ego vpred, čo môže nakoniec znamenať vzad. Často kultúru obmedzujeme na hudbu, literatúru, divadlo, tanec, maliarstvo, sochárstvo, architektúru... Zamieňame alebo pletieme si ju s jej hodnotovo mimoriadnym subsystémom – umením. Málokto si pod kultúrou predstaví chlieb, odev, obuv, lieky, mobil, počítač, televízor aj bez nekultúrneho programu, vydláždený chodník, park, vodovod, kanalizáciu a podobne. Čistiarňou odpadových vôd skôr nazveme nesprávne ekologickou stavbou (ekologickými stavbami sú napríklad mrazeniská, hniezda, bobrie „hriady“), než správne kultúrnou stavbou. Aj ochranu pralesa v chránenom území môžeme označiť ako kultúru, resp. kultúrny počin. Pod kultúrou si určite nikto nepredstaví stádo domestikovaných oviec alebo dobytku, krochkanie sviň v ošipárňach alebo v chlievikoch, chov rýb v akváriách alebo mimo nich. Človek však dokáže vytvoriť aj produkty, ktoré nemožno označiť za súčasť kultúry, lebo ich nekultúrny účel tomu bráni. Medzi ne patria prostriedky usmrcovania (od gilotíny, pušiek, veľrýbárskych a iných diel, tankov až po jadrové hlavice striel), tyranie, zhýralosti a dekadencie. S týmito rozdielmi sa spája kultúrnosť a nekultúrnosť človeka – jeho orientácia. Kým výrobcu peňazí (často ako malých repro-

dukcií umeleckých diel) môžeme označiť za kultúrneho človeka, predavača potrebného tovaru za peniaze tiež; falšovatelia peňazí a predajcu peňazí za peniaze (už emika) určite nie, i keď chodí na dobročinné kultúrne podujatia, považuje sa za vzdelanca a oblieka sa podľa najnovšej módy. To, že využíva kultúru tvorenú inými, ho ešte neradí medzi kultúrnych tvorcov. Ostáva parazitom na kultúre. Žiaľ, už sme si na takýto parazitizmus, a s tým spojené hroboárstvo kultúry a hodnôt asi zvykli. Pozrime sa po krajine.

Les. Právý boží chrám, zelená sila prírody, dynamický symbol mieru, kômatejúce pľúca Zeme. Rozdielnosť výšok, rozmanitosť tvarov, dúhovosť farieb, prenikavosť vôní, tajomnosť zvukov, neopakovateľnosť obrazov a precítenosť dojmov. Vektor v korunách stromov, šuchot opadaného listu, spev zalúbených operencov, letokruhy v storočnom kmeňa, pokoj ubolenej duše, prejav úžasnej dokonalosti, priestor nekonečnej inšpirácie. Chodenie od stromu k stromu, keď sa na nich chvejú listy alebo hľadajú šišky a obloha presvítá slnkožiarou vo výšinách, vás núti k spovedi: „Zhrešil som voči ľuďom i prírode. Nemiloval som blízkeho svojho ako seba samého. Škodil som úmyslom i činom iným a ich environmentu, a tým aj sám sebe. Menil som ho na svoj obraz proti vôli všemohúceho a jeho večnej prirodzenosti. Je načase, aby som sa začal kajať.“ Spoved' stojatým stromom, ktoré mlčky chápavo prikyvujú a vedia, že vaše priznanie bolo úprimné, no asi len po okraj lesa. Určite však odľahčí vašu dušu a možno narovná/napraví vašu cestu životom. Zofatým a spadnutým stromom sa nespovedáme, oni sa žalujú nám, pričom pochopenie ich žalospevu nás zušľachťuje; ich kubatúra prerášaná na drobné oddávna evokuje hrabivosť a skupáňstvo v malom i vo veľkom; v povodí Dunaja, Volgy či Mississippi. Pritom už samotné slovo „les“, ak si ho celý nepredstaví v siahoviciach tisícok unáček, aj u drevorubačov potláča zlobu, vzdor a agresiu. Smrečiny, boriny, bučiny, javoriny, hrabiny, dubiny, jelšiny, vrby. Tajgy, džungle, mangrovy, eukalyptové porasty Austrálie, amazonské pralesy, araukárie Ánd, palmy oáz, libanonské cédre a mamutie sekvoje. Zázračná prírodná gotika, renesancia, baroko... Núti človeka potlačiť pýchu, pokľaknúť, zakopať pod veľikánmi vojnovú sekeru a zašepkať modlitbu vďaka za krásy a dary Zeme. Ďakujeme, ďakujeme, ďaku...